

ТӨВ АЙМГИЙН БАЯНЦОГТ СУМЫН ЦЭЦЭРЛЭГ

2013 оны Санхүүгийн Тайлан

Төв аймгийн Аудитын газар нь Төрийн Аудитын тухай хуульд заасан Аймгийн аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд улсын болон орон нутгийн төсвөөс санхүүждэг төсөвт байгууллагын санхүүгийн тайланд нягтлан бодох бүртгэлийн нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчим холбогдох хууль, журам зааварт нийцүүлэн аудит хийж байна.

Аудитыг дуусгавар болгосон тухай тайлан

АГУУЛГА

ХУУДАС

Лавлах зүйлс байвал доорх хаягаар
холбоо барина уу:

Аймгийн Ерөнхий Аудитор

Л.Жаргалсайхан

Утас: 70272582

И-мэйл

Аудитын багийн ахлагч Аудитор

Ц.Базарсад

Утас: 70272287

И-мэйл Bazaraatsend@yahoo.com

ТӨАГ-ын хаягийг оруулах

Төв аймаг Зуунмод сум 1-р баг Төрийн
байгууллагуудын ордон

• Танилцуулга	4
• Санхүүгийн дотоод хяналт	4
• Гол шийдлүүд	6
• Залруулаагүй алдаа	7
• Тайлбар мэдүүлгийн захидал.....	7
• Өмнөх аудитын зөвлөмжийн биелэлт.....	7
• Аудитын санал дүгнэлт	7

Цэцэрлэгийн 2013 оны санхүүгийн тайланд

ААГ аудит хийж дууссан тухай мэдэгдэл

Бид цэцэрлэгийн 2013 оны санхүүгийн тайланд аудитаа хийж бараг дуусаж байгаа ба цэцэрлэгийн төсвийн Ерөнхий менежерт энэхүү аудит хийж дуусгах тухай мэдэгдлийг өргөн барьж улмаар энэхүү санхүүгийн тайланг дахин шалган нягталж бидэнд туслахыг хүсч байна. Удирдлагын захидал хэмээх тусдаа хэсэгт санхүүгийн хяналтыг сайжруулах талаарх бидний өгсөн зөвлөмжүүд орсон бөгөөд Баянцогт сумын цэцэрлэгийн тухайн зөвлөмж бүрд хариу явуулна уу.

Удирлагын зөвлөлийн анхаарлыг дараах зүйлд чиглүүлж байна:

- Гол санхүүгийн хяналтууд хамрагдсаныг **тодруулбал:**

НББ-ийн үе шат бүрд дээд шатны түвшний удирдлага хүрдэг эсэх, нийтлэг чанартай зардал, төсвийн санхүүжилт, өөрийн орлого, цалингийн зардал, өглөг, авлага, балансын үзүүлэлтүүд, үндсэн хөрөнгө, бараа материал, бусад асуудлуудыг хамруулсан бөгөөд байж болзошгүй эрсдлийг тооцож холбогдох батламж мэдэгдлүүд хэрхэн хангагдаж байгааг нотлох үүднээс холбогдох стандарт, журам зааврын дагуу шаардлагатай горимыг хэрэгжүүлсэн.

Гол илрүүлсэн зүйлс аудитын үр дүнгээс гарсныг тодруулбал:

1. Аймгийн МХГазрын төлөвлөгөөт санхүүгийн хяналт шалгалт 2014 оны 1-р сард хийгдсэн тул хяналт шалгалт аудитыг санхүүгийн тайлан, журналд түшиглэн анхан шатны баримтыг үзээгүй болно.
2. Хүүхдийн хоолны зардал 26477.1 мянган төгрөг батлагдсанаас 26477.1 мянган төгрөг зарцуулж хэмнэлт гараагүй байна. Зарцуулалтанд өмнөх оны аудитаар тавигдсан актын төлбөр 3275,2 мянган орсон байна.
3. Нэг хүүхэд өдрийн хоолны зардлын норм 1650 төгрөг байхаас 15641 хүүхэд өдөрт 1631 төгрөг зарцуулж батлагдсан төсөвт багтаан ажилласан байна
4. Цалингийн зардлыг хувьсах зардлаар өндөр төлөвлөгдсөнөөс цалин 1195,4 мянган төгрөгөөр хэмнэгдсэн байна.
5. Цалингийн зардлын бичилт нэг бүрийг цалингийн шатлал, зэрэглэл зэргийг нэг бүрчилэн шалгахад зөрчил илэрсэнгүй. Харин цалингийн сангаас ахмадын санд 500,0 мянган төгрөгийг олгосон байна.

6. Цэцэрлэгийн эрхлэгчийн тушаалаар тооллогын комиссыг томилон, тооллогын комисс тооллого хийж, тооллогын дүнгийн талаар илтгэх хуудас тайлан бичиж, өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн хурлын тэмдэглэл үйлдсэн байна. Жилийн эцсийн тооллогыг хүн бүрээр хийж эд хөрөнгийг картлан хүн бүртэй эд хөрөнгийн хариуцлагын гэрээ хийсэн байна.
7. Тайлант онд 105,4 тн буюу 8431,4 мянган төгрөгийн нүүрс бэлтгэж 96,2 тн буюу 7695,4 мянган төгрөгийн нүүрс зарцуулж 9,2 тн буюу 736,0 мянган төгрөгийн нүүрсний үлдэгдэлтэй гарсан байна. Нэг цагт 16 кг хоногт 384 кг жилдээ 93,6 тн зарцуулахаас норм, нормативын дагуу зарцуулсан байна.
8. Зардлын бүлэг болон дангаар хянагдах зардлын бүлэглэлээс зардлыг санхүүжүүлэхдээ бичилтийн алдаа гаргасан байна. Үүнд: Түлш халаалтын зардлаас гэрэл цахилгааны зардалд 352,7 мянган төгрөг, галч нарын нормын сүүний зардалд 64.4 мянган төгрөг, нормын бээлийн маск авахад 190,6 мянган төгрөг, шатахуунд 87,8, хашааны зардал 450,0 мянган төгрөг гаргаж нормын сүү, нормын хувцасны зардлыг түлш халаалтын зардалд хааж бичсэн.
9. Дотоод хяналт шалгалтын ажлын төлөвлөгөөг оны эхэнд гаргаж байгууллагын даргаар батлуулан хяналтыг явуулснаас санхүүгийн холбоотой 7 арга хэмжээний хүрээнд хяналт үнэлгээг хийх тайланг илгэх хуудсаар гаргаж баримтжуулсан байна.

Ерөнхий менежерээс ААГ тайлбар мэдүүлэг хүлээж байгаа

-Илэрсэн алдааг хэрхэн залруулсан талаар тайлбар ирүүлнэ үү

- Аудитыг дуусгаж аудитын явцад олж авсан ажлын баримтанд үндэслэн зөрчилгүй санал дүгнэлт гаргахаар Ерөнхий аудиторт санал оруулсан байгаа
- Ерөнхий Аудитор 2014.03.12-ны өдөр санал дүгнэлтэнд гарын үсэг зурна.

Эцэст нь аудитын явцад Ерөнхий нягтлан бодогч С.Цэцэгсүрэн бидэнтэй хамтран ажилласан ажилчдын байнгын дэмжлэг туслалцаа бидний ажилд дэмжлэг болж байсанд гүнээ талархаж байна.

Төв Аймгийн Аудитын Газар

2014.03.12

Танилцуулга

1. Бид Аймгийн Баянцогт сумын цэцэрлэгийн 2013 оны 12 дугаар сарын 31-р тасалбар болсон санхүүгийн тайланд аудитаа хийж бараг дуусаж байгаа ба Аймгийн Баянцогт сумын цэцэрлэгийн ерөнхий менежерт энэхүү аудит хийж дуусгах тухай мэдэгдлийг өргөн барьж улмаар энэхүү санхүүгийн тайланг дахин шалган нягталж бидэнд туслахыг хүсч байна. Удирдлагын захидал хэмээх тусдаа хэсэгт санхүүгийн хяналтыг сайжруулах талаарх бидний өгсөн зөвлөмжүүд орсон бөгөөд Баянцогт сумын цэцэрлэг тухайн зөвлөмж бүрд хариу явуулна уу.
2. Бидний 2013 онд тайланд хийсэн аудит нь 2 гол элементтэй:
 - Санхүүгийн хяналтын системийг дахин шалгах;
 - Жилийн санхүүгийн тайланд аудит хийх.

Аудитаас үүдэн гарсан асуудлууд дараах хэсэгт хураангуйлагдсан.

Жилийн санхүүгийн тайланд аудит хийхэд

3. ААГ санхүүгийн хяналтыг дахин шалгаж үзээд санхүүгийн тайланд материаллаг алдаа байхгүй гэдгийг баталгаажуулах шаардлагатайг авч үзсэн. Бидний дахин шалгалт нь Баянцогт сумын цэцэрлэгийн хяналтыг ААГ-ын санхүүгийн эрсдэл ба хяналтын мэдээтэй харьцуулан шинжлэн үзсэн. Үүний үр дүнд цаг ямагт үр өгөөжтэй материаллаг алдаанаас сэргийлж чадах гол санхүүгийн хяналтыг онцгойлон үзсэн юм. Бид Аймгийн Баянцогт сумын цэцэрлэгийн тухайн жилийн эдгээр хяналтын асуудлын тухай тайлагнасан.
4. Дараахь түвшний хяналтын асуудал бидний дахин шалгалтын үр дүнгээс гарсан бөгөөд үүнд Аймгийн Баянцогт сумын цэцэрлэгийн удирдлагын анхаарлыг хандуулж байна:
 1. **Санхүүгийн дотоод хяналтын талаар**
 - Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль"-ийн 6.4-д заасныг үндэслэн “Аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг журам”-ыг Монгол Улсын Засгийн газрын 2011 оны 11 дүгээр сарын 09-ны өдрийн 311 дүгээр тогтоолоор баталласан. Энэхүү нийтлэг журмын зорилго нь аж ахуйн нэгж, байгууллагын хэмжээнд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулах ба тус журамд нийцүүлэн аж ахуйн нэгж байгууллага бүр үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон “Дотоод хяналтын журам”-ыг боловсруулж, дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах ажилтанг томилон ажиллуулсан байна.
 - Тус цэцэрлэг нь 2013 онд дотоод хяналт шалгалтаар 19 ажил төлөвлөсөн бөгөөд төлөвлөгөөний дагуу ажиллан гүйцэтгэлийг дүгнэдэг, хэдэн ажлаас хэдийг хийж, хэдэн хувийн биелэлттэй байгааг тооцон ажиллаж байна. Байгууллагын ил тод байдлын самбартаа төсөв болон түүний гүйцэтгэлийг тогтмол мэдээлж байгууллагын хурал шуурхайгаар сар бүр мэдээлэл хийдэг байна.
 2. **Орлогын талаар**
 - Батлагдсан төсвийн санхүүжилтыг 2012 оны гүйцэтгэлтэй харьцуулахад санхүүжилт 24779,8 мянган төгрөгөөр буюу өмнөх оноос 14,9 %-иар өссөн нь хувьсах зардал нэмэгдсэн, цалин өссөнтэй холбоотой байна.

- Орлого санхүүжилтийг мөнгөн харилцахын журналаас SORT FILTER-ийг ашиглан эх үүсвэрийг бүрэн ангилан тусгасныг шалгахад орлого, санхүүжилтийг бүрэн бүртгэсэн байна.
- 2013 оны Батлагдсан төсөв 191345,3 мянган төгрөгийг бүрэн авч, хөрөнгө оруулалтаар үндсэн хөрөнгөнд БШУЯамнаас тоног төхөөрөмж 4655,6, тавилга эд хогшил 2846,0, ном 195,2 мянган төгрөгний эх үүсвэрийг бүрдүүлсэн байна.

3. Мөнгөн хөрөнгийн талаар

- Харилцах дансны үлдэгдлийг тулган баталгаажуулахад төрийн сангийн 140815201 тоот дансаар 191345,3 мянган төгрөгийн санхүүжилт, өөрийн орлого 92,3 мянган төгрөг, 191437,6 мянган төгрөгийн зарлага гарч 0 төгрөгийн үлдэгдэлтэйгээр Төрийн сангийн төлөөлөгч баталгаажуулсан байна. Жилийн эцсийн үлдэгдэл 1414,8 мянган төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.
- Харилцахын баримтын бүрдэлийг шалгахад анхан шатны баримтын бүрдэлт сайн байна. Сар бүрийн мэдээг программ хангамжаар гаргаж байгааг хяналтын түвшингийн хуулгатай тулган шалгахад сарын мэдээндээ байгууллагын өр, авлагыг тогтмол тулгаж үлдэгдлийг тооцоо нийлсэн актаар баталгаажуулсан байна.
- Хүүхдийн хоолны зардлаас өмнөх оны аудитаар тавигдсан актын төлбөр 3275,2 мянган төгрөгийг төлсөн

4. Бараа материалын талаар

- Бараа материалын тайлангаар төсвийн хөрөнгөөр 34304,8 мянган төгрөг, хандиваар 1469,4 мянган төгрөг бүгд 35895,8 мянган төгрөгийн орлого нэмэгдэж, 36016,0 мянган төгрөг зарцуулж 146,9 мянган төгрөгний бараа материалыг сумын ИТХТ-ийн 2013.08.29-ны 66 тоот тогтоолоор акталж устгасан байна. Бараа материалын үлдэгдэл, санхүүгийн тайлангийн эцсийн үлдэгдэл, тодруулгын тайлангийн үлдэгдлийг тулган шалгахад зөрүү гараагүй.
- Бараа материалын тооллогыг цаг хугацаанд хуулийн дагуу хийж гүйцэтгэсэн байна. Бараа материалын үлдэгдэл няравын материалын үлдэгдэлтэй зөрүүгүй таарч байна.

5. Үндсэн хөрөнгийн талаар

- Цэцэрлэг дээр эрхлэгчийн тушаалаар тооллогын комиссыг томилон, тооллогын комисс тооллого хийж тооллогын дүнгийн талаар илтгэх хуудас өмч хамгаалах байнгын зөвлөлийн хурлын тэмдэглэл үйлдэж баталгаажуулж, холбогдох акт, материалын хамт ерөнхий нягтлан бодогчид тусгай жагсаалтаар шилжүүлж өгсөн байна.
- Үндсэн хөрөнгийн оны эхний үлдэгдэл 332580,0 мянган төгрөг, тайлант онд 8246,8 мянган төгрөгийн хөрөнгө нэмэгдэж, данснаас 43,2 мянган төгрөгний хөрөнгө сумын ИТХТ-ийн 2013.08.29-ны 66 тоот тогтоолоор актлагдаж оны эцэст 340783,6 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.
- БШУЯамны хөрөнгө оруулалтаар 4655,6 мянган төгрөгийн тоног төхөөрөмж, 2846,0 мянган төгрөгийн тавилга эд хогшил, 195,2 мянган төгрөгийн номын фонд төсвийн хөрөнгөөр 450,0 мянган төгрөгийн хашаа, 100,0 мянган төгрөгийн ном худалдан авсныг бүртгэл тусган эд хөрөнгийн картаар эзэнжүүлж өгсөн байна.
- Үндсэн хөрөнгийн Элэгдлийн тооцооллыг программаар зөв бодсон байна.

6. Бараа үйлчилгээний зардал

- Бараа үйлчилгээний зардал нь бүрэн зарцуулагдаж төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангаар 41530,3 мянган төгрөгийг зарцуулсан байна. Үүний 28,9 хувь буюу 12039,4 мянган төгрөг нь тогтмол зардал эзлэж байна.

- Нүүрсний тооцоололыг тодруулбал:
- БҮБҮКА-с тайлант онд 105,4 тн буюу 8431,4 мянган төгрөгийн нүүрс бэлтгэж 96,2 тн буюу 7695,4 мянган төгрөгийн нүүрс зарцуулж 9,2 тн буюу 736,0 мянган төгрөгийн нүүрсний үлдэгдэлтэй гарсан байна. Нэг цагт 16 кг хоногт 384 кг жилдээ 93,6 тн зарцуулахаас норм, нормативын дагуу зарцуулсан байна.

7. Авлага, өглөгийн талаар

- БҮБҮКА ХХК, НДаатгал, Татвар, Холбоо, Эрчим хүчний салбаруудтай тооцоо нийлж өр, авлагагүйг баталгаажуулсан байна.
- Байгууллагуудын өглөг, авлагын журналыг, харилцахын журнал, бараа материалын тодруулгын тайлангийн орлогуудтай тулган шалгахад зөрүү гараагүй.
- Авлага өглөгийн журналыг ерөнхий дэвтэрийн данстай тулган баталгаажуулсан.

8. Цалингийн талаар

- 2013 онд 75 хүүхэд хүлээн авах хүчин чадалтайгаар 18 орон тоогоор үйл ажиллагаа явуулахаар батлагдсанаас 77 хүүхэд хүлээн авч удирдах-1, гүйцэтгэх-7, үйлчилгээний-10 нийт 18 оронтой үйл ажиллагаа явуулсан байна.
- Ажилтнуудын цалинг ЗГ-аас гаргасан сүлжээнд нийцүүлэн үнэн зөв тогтоосон, бичигдсэн цалин НББ-ийн журнал, СХТ-ийн тоо дүнтэй тохирсон, цалингаас суутган тооцоо хийж байгаа тооцоолол үнэн зөв хийгдэж байна.
- Гэвч тайлант онд цэцэрлэгийн эрхлэгчийн ажил дүгнэсэн дүгнэлт, сумын Засаг даргын урамшуулал олгох захирамж байхгүй байхад өөртөө тушаал гаргаж мөнгөн урамшил авсан мөн амралтын мөнгийг цалинтай давхардуулан авсан, ажилчдад үр дүнгийн мөнгөн урамшуулалтай давхардуулан шагнал олгосон, няравт бичиг хэрэг цахим мэдээллийн ажилтны нэмэгдэл цалин илүү олгосон, ажил хаьсран гүйцэтгүүлсний илүү цалин 2000,8 мянган төгрөгийг илүү олгосон зөрчил илэрсэн. Үүнд 2014 оны 1-р сард аймгийн МХГазрын санхүүгийн хяналт шалгалтаар акт бичигдсэн.
- Цалингийн зардлыг хувьсах зардлаар өндөр төлөвлөгдсөнөөс цалин 1195,4 мянган төгрөгөөр хэмнэгдсэн байна.
- Цалингийн сангийн хэмнэлтээс ахмадын санд 500,0 мянган төгрөг шилжүүлсэн.

Бидний дахин шалгалтын үр дүнд дээр дурдсан 8 хэсгүүдийн дотоод хяналтын ситем нь тухайн жилд хангалттай байсан ба нягтлан бодох бүртгэл нь Санхүүгийн тайлангийн зохистой үндэс болсон нь ажиглагдсан юм. Сайжруулах шаардлагатай байж болох хэд хэдэн санхүүгийн хяналтын талаар хавсралт бүхий удирдлагын захидалд тусгасан болно.

Аудитын явцад хийгдсэн гол шийдлүүд

5. Дараах хэсэгт Санхүүгийн тайлангийн аудит явцад гарсан гол асуудлуудыг хураангуйлан тэмдэглэсэн.
 - ЗГазрын 2011.11.09-ний 311 тоот тогтоолоор баталсан Аж ахуйн нэгж байгууллагын дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг журмыг мөрдөж байгууллагын дотоод хяналтын үйл ажиллагааг тогтмолжуулан үр дүнг тооцож ажиллах
 - Төсвийн бүрдүүлэлт зарцуулалтанд төсвийн тухай хуулийг баримтлаж ажиллах
6. Эдгээр асуудлуудыг ААГ болон Баянцогт сумын цэцэрлэг авч үзэж хангалттайгаар шийдсэн. Бидний илрүүлсэн зүйлс болон дээрх санхүүгийн дотоод хяналтын талаар санал нь

удирдлагын захидалд тусгагдсан байна. Санхүүгийн гүйлгээнүүд нь хүлээн зөвшөөрхүйц зохицуулагдсаныг тэмдэглэсэн.

Залруулагдаагүй алдаа

7.Аудитын стандарт нь Аймгийн Аудитын газарт аудитын явцад илэрсэн тодорхой биш болон залруулагдаагүй алдаанд анхаарал тавихыг шаарддаг.

Тайлбар мэдүүлгийн захидал

8.Аудитын үйл явцад Аймгийн Аудитын газар хөндлөнгийн аудиторын хувьд удирдлагын зүгээс гаргасан баталгаанд тулгуурлах ёстой байсан ч хараат бус байдлын хувьд энэ батламжийг дагах нь зохистой байсангүй. Аудитын гүйцэтгэл бүрд цэцэрлэгүүдийн удирдлагаас эдгээр батлагааг бичгээр баталгаажуулан олж авахыг хүсч байна.

Аудитын санал дүгнэлт

10. Аймгийн Аудитын газраас тус тайланд **зөрчилгүй** санал дүгнэлт гаргахаар санал оруулж байна.

ААГ

2014.03.12